

OÑATIko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016

Emaitzen txostena

Andoainen, 2017ko apirila.

1. Sarrera	2
2. Metodologia.....	3
2.1 Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren metodologia	3
2.2 “Oñati, 2016” neurketaren fitxa teknikoa	8
2.3 Laginaren osaera	13
3. Erabilera Oñatin, 2016. urtean: emaitza orokorra.....	16
3.1 Hamar elkarrizketetatik ia zazpi euskaraz Oñatin	16
3.2 Testu-inguratzeko bi datu garrantzitsu: herritarren hizkuntza-gaitasuna eta hortik espero daitekeen erabilera-maila	17
3.3 Euskararen erabilera Oñatin, hizkuntza-gaitasuna eta erabilera isotropikoa aintzat hartuta.....	20
4. Erabileraren bilakaera Oñatin (2011-2016)	23
4.1 Euskararen erabilera-datua ia bi puntu hazi da bost urtetan zehar	23
4.2 Ezagutzaren bilakaera.....	24
5. Zonaldekako emaitzak	25
5.1 Zonaldeen arabera emaitzak.....	25
5.2 Zonaldeen arabera emaitzen bilakaera	26
6. Hitzunen ezaugarrien arabera datuak.....	27
6.1 Sexuaren arabera emaitzak	27
6.2 Sexuaren arabera erabileraren bilakaera	28
6.3 Adinaren arabera emaitzak	29
6.4 Adinaren arabera erabileraren bilakaera	31
7. Euskararen erabilera eta haurren presentzia	32
7.1 Haurren presentziaren arabera euskararen erabilera.....	32
7.2 Erabilera eta haurren presentzia: bilakaera.....	34
8. Datu nagusien irakurketa (laburpena).....	36

1. Sarrera

Euskararen egoera nolakoa den deskribatzeko garaian, askotan jotzen da iritzia ematera. Baina subjektibotasuna saihesteko, gero eta garrantzitsuagoa da egoeraren berri emango duten datuak eskuartean izatea, balorazioetan objektibotasuna lortzeko. Hala, datu horien bila ekin nahian, herriko euskararen presentzia nolakoa den adierazteko, funtsezkoa da kalean zenbat euskara erabiltzen den jakitea. Izan ere, soziolinguistika-arloko eskarmentuak erakutsi du erabilera dela hizkuntza baten egoeraren adierazle esanguratsuen eta fidagarriena.

Hizkuntza erabiltzea gizakion jardun arrunt ohikoa da. Nonahi, noiznahi, baliatzen dugu hizkuntza. Giza izaeraren bereizgarria da. Baina, testuinguru eleaniztunetan, euskararen kasuan bezala, hizkuntza bat edo bestea erabiltzea ez da jarduera arautua edota patroijakinei obeditzen diena. Horrenbestez, hizkuntzen erabilera hori neurtzea ariketa konplexua da, eta metodologia findua eskatzen du. Helburu horri erantzuteko asmoz, sortu eta garatu dugu kaleko hizkuntza-erabilera neurtzeko metodologia.

Kale-erabileraren neurketaren metodologia horri esker, abantaila handiak lortzen dira herriko errealitatera hurbiltzeko, eta, beraz, funtsezkoa bihurtzen da herri-mailan hizkuntza-errealitatea ezagutu edota planifikatu nahi duen edonorentzat. Batetik, lehen aipatu moduan, objektibotasuna lortzen da herriko errealitate soziolinguistikoaz aritzeko garaian. Gainera, herriko hizkuntza-egoera ezagutzeko beste hainbat datu badaude ere (eroldako ezagutza-datuak, ikastetxe eta euskaltegietako matrikulazio-datuak...), datu horiek guztiak herriko kaleetan entzun daitekeen eguneroko jardunean nabarmentzen dira. Bestalde, ohikoa izaten da baliabide urriak edukitzea euskararen aldeko sustapen-planak egiterakoan eta horrek premiarik handiena duten eremuak zein diren jakitea eskatzen du lehentasunak ezartzeko.

Ondorioz, kale neurketen emaitzak beharrezkoak dira lehentasun horiek ezartzeko edota datu xeheagoak eskuratze aldera. Izan ere, hainbat erabilera-datu eskura daitezke neurketaren bidez, adin-talde bakoitzak kalean euskara zenbat erabiltzen duen, besteak beste. Era berean, neurketa horiek maiztasunez eginez gero, bilakaera ezagutu ahal izango da, eta, modu horretan, herrian izaten diren hizkuntza-aldaketak gertutik jarraitzeko aukera izango da.

2. Metodologia

2.1 Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren metodologia

Oñatin egindako kale-neurketaren metodologia Euskal Herriko Hizkuntza-erabileraren Neurketan garaturikoan oinarritua dago. 2.2. atalean azalduko diren fitxa teknikoko moldaketak soilik egin behar izan dira metodologia herriko berezitasunetara egokitzeko.

Hizkuntza-erabileraren Euskal Herriko Kale-neurketa 1989. urtean egin zen lehen aldiz, eta geroztik bost alditan errepikatu da: 1993an, 1997an, 2001ean, 2006an, eta 2011n; 2016. urtean zazpigarrena egin baldin bada ere, emaitzak ez dira oraindik kaleratu, eta ezingo ditugu aurrekoekin alderatu, oraingoz. Nolanahi ere, azken neurketetan bezala, bost urtean behin egindako neurketak, besteak beste, erroldako datuekin batera aztertzeko aukera emango dute. Dagoeneko, beraz, hogeita bost urteko esperientzia metatuta, metodologia aski frogatua eta kontrastatua dagoela esan daiteke, gaur egun, euskararen egoera zertan den ezagutzeko ezinbesteko erreferentzia bilakatu direla datu horiek.

Kale-neurketan erabiltzen den teknika behaketa zuzena da; hau da, ezertxo ere galdetu gabe, neurtzaileek herriko kaleetan zehar topatzen duten jendeak darabilen hizkuntza jasotzen da. Hala, bere helburua praktikan hizkuntza bakoitza erabiltzearen ekintzak zenbateko maiztasun erreala duen kontrolatzea da. Izan ere, teknika honen abantaila azpimarragarrienetakoa neurtzaileek hiztunaren joera naturala jasotzen dutela litzateke datuen subjektibotasuna saihestuz eta emaitza fidagarriagoak lortuz.

Landa-lana

Landa-lana behar bezala egiteko, diseinu teknikoaren fasean beharrezkoa da aurrez bi datu zehaztea: ibilbidea eta neurraldiak, hain zuzen ere. Alde batetik, beraz, herriko kalerik jendetsuenak biltzea irizpide nagusizat hartuz (plaza inguruak, parkeak, geltokiak, salerosketa kaleak, eta abar.) neurtu beharrezko kale horiek finkaturiko ibilbidea(k) definitzen d(ir)a. Bestalde, neurketarako egun eta orduak zehaztu behar dira, helburu nagusia

herriko biztanle guztiak (potentzialki behintzat) neurtzea izanik. Nolabait ere, hautatutako egun eta orduetan herritar guztien hizkuntza-jarduera estatistikoki neurtzeko aukera bildu nahi da neurraldien eta ibilbideen diseinuarekin.

Elkarrizketa-hizkuntza

Oinarrizko behaketa-unitatea taldeko elkarrizketa-hizkuntza da, ez dugu norbanakoaren hizkuntza neurtzen. Beraz, ezinbestean, bi lagun edo gehiagoren arteko elkarrizketak dira zenbatzen direnak. Dena den, bakarrizketa gisa jasotzen ditugu elkarrizketa-mota batzuk: adibidez, mugikorreko elkarrizketen kasua, non hiztun bakarraren informazioa jasoz biltzen den elkarrizketa-datua.

Bestalde, normalean soilik bat edo bi lagun entzuteko denbora izaten da, eta beraz, taldeko elkarrizketa-hizkuntza definitzerakoan, une horretan hizketan ari denaren hizkuntza hartzen da kontuan talde osoarentzat.

Azkenik, gerta daiteke pertsona batek hizkuntza bat baino gehiago erabiltzea bere jardunean. Kasu horietan, hizkuntza nagusia jasotzen da, gehien erabiltzen duena alegia.

Fitxak

Neurketetan erabilera-datuak biltzeko fitxa bakarra erabiltzen da. Material horren bidez, hiztunen ezaugarriak jasotzen dira, aldagai horiek hizkuntza-erabileran suposatzen duten baldintzapenaren neurri bat ateratzea ahalbidetuz. Hala, erabilera zenbatekoa den jakiteaz gain, hiru aldagai hauek euskararen erabileran duten eragina neurtzeko aukera eskaintzen digu fitxak: sexua, haurren presentzia eta neurtu diren taldeen adin-osaketa.

Neurraldi guztietan erabiltzen da fitxa bera; ikus ondoren fitxa horren irudiak:

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA
T: 943 592 556
kaleneurketak@soziolinguistika.eus

HERRIA: _____
IBILBIDEA: _____
EGUNA: _____ ORDUA: _____
NEURTZAILEAK: _____

OHARRAK: _____

	EUSKARA	GAZTELERA	FRANTSESA	BESTERIK	HAURRAK (2-14 urte)	GAZTEAK (15-24 urte)	HELDUAK (24-64 urte)	ADINEKOAK (65-... urte)	Haurrak hitz egiten	
									BAI	EZ
01	☐	☐	☐	☐					☐	☐
02	☐	☐	☐	☐					☐	☐
03	☐	☐	☐	☐					☐	☐
04	☐	☐	☐	☐					☐	☐
05	☐	☐	☐	☐					☐	☐
06	☐	☐	☐	☐					☐	☐
07	☐	☐	☐	☐					☐	☐
08	☐	☐	☐	☐					☐	☐
09	☐	☐	☐	☐					☐	☐
10	☐	☐	☐	☐					☐	☐
11	☐	☐	☐	☐					☐	☐
12	☐	☐	☐	☐					☐	☐
13	☐	☐	☐	☐					☐	☐
14	☐	☐	☐	☐					☐	☐
15	☐	☐	☐	☐					☐	☐
16	☐	☐	☐	☐					☐	☐
17	☐	☐	☐	☐					☐	☐
18	☐	☐	☐	☐					☐	☐
19	☐	☐	☐	☐					☐	☐
20	☐	☐	☐	☐					☐	☐

Emakumezkoa Gizonezkoa

	EUSKARA	GAZTELERA	FRANTSESA	BESTERIK	HAURRAK (2-14 urte)	GAZTEAK (15-24 urte)	HELDUAK (24-64 urte)	ADINEKOAK (65-... urte)	Haurrak hitz egiten	
									BAI	EZ
21	☐	☐	☐	☐					☐	☐
22	☐	☐	☐	☐					☐	☐
23	☐	☐	☐	☐					☐	☐
24	☐	☐	☐	☐					☐	☐
25	☐	☐	☐	☐					☐	☐
26	☐	☐	☐	☐					☐	☐
27	☐	☐	☐	☐					☐	☐
28	☐	☐	☐	☐					☐	☐
29	☐	☐	☐	☐					☐	☐
30	☐	☐	☐	☐					☐	☐
31	☐	☐	☐	☐					☐	☐
32	☐	☐	☐	☐					☐	☐
33	☐	☐	☐	☐					☐	☐
34	☐	☐	☐	☐					☐	☐
35	☐	☐	☐	☐					☐	☐
36	☐	☐	☐	☐					☐	☐
37	☐	☐	☐	☐					☐	☐
38	☐	☐	☐	☐					☐	☐
39	☐	☐	☐	☐					☐	☐
40	☐	☐	☐	☐					☐	☐
41	☐	☐	☐	☐					☐	☐
42	☐	☐	☐	☐					☐	☐

Emakumezkoa Gizonezkoa

“Oñatiarren” erabilera baino gehiago, Oñatiko kaleetako

Azaltzen ari garen metodologia honek badu muga bat: ezin da ziurtatu kalean hizketan ari diren hiztun guztiak herrikoak direnik. Horregatik, ez da egokia neurtutakoa herriko biztanleen hizkuntza-erabilera dela esatea, izan ere, neurtutakoa herriko kaleetan jaso den erabilera da. Dena den, herrikoen erabilera hurbiltzeko asmoz, kasu batzuetan nabarmen kanpotarrak (turistak) direnen elkarrizketak modu berezitan jaso ditugu.

Erabilera-datuen neurketek bere zailtasuna ere badutela gogoan izan behar da, hizkuntza-erabilera aldakorra den heinean. Beraz, kontuan izan behar da datu adierazgarriak jasotzen badira ere, euskararen kale-erabilera hori neurri txiki batean aldagarria dela. Horren arrazoia ulergarria da: kalean noiz norekin topo egingo dugun aurreikusi ezin daitekeenez, euren jardura neurtzen diren hiztunak ez dira beti berdinak eta horrek herriko euskararen kale-erabileraren datua aldarazi dezake. Muga hori gainditzeko da, besteak beste, bereziki interesgarria maiztasun jakin batekin neurketak egin eta joera nagusiei erreparatzea. Hala eta guztiz ere, metodologia honek emaitzetatik zenbait ondorio orokor ateratzea bermatzen du.

Adierazgarritasuna

Datuen adierazgarritasuna bermatzeko garrantzitsua da laginaren tamainari begiratzea, behatutako elkarrizketa-kopuruari alegia. Are gehiago, aurrez aipaturiko hiru aldagaiak (sexua, adina eta haurren presentzia) euskararen kale-erabileran duten eragina aztertzeko, gutxieneko elkarrizketa-kopuru bat bete behar da adierazgarritasun hori lortzeko. Egia da sarritan gazteen adin-taldean, 15-24 urte bitartekoen artean alegia, kalean behar baino hiztun gutxiago behatzen ditugula; izan ere, adin-talde honen joera erdigunetik haragoko eremuetan biltzea da eta zailtasunak ditugu gure laginean hiztun profil hau txertatzen.

Zentzu horretan, aldagaia zenbat eta zehatzagoa izan (adin-taldeak sexuaren arabera bereizterakoan, adibidez), lagina txikiagoa bihurtzen da, eta datuek adierazgarritasuna galtzen dute beharrezkoa den gutxieneko elkarrizketa-kopurua ez bada jaso. Hau da, aldagai guztiak aztertzeko lagin handia behar izaten da, izan ere, aldagai bat zenbat eta gehiago deskonposatu lagin txikiagoa gelditzen baita. Horrela, adibideari erreferentzia eginez, gerta daiteke behatutako hiztunen adina taldeka banatzeko behar besteko lagina biltzea, baina adin-talde bakoitzean sexuaren arabera azterketa egiteko ez.

Oharrak

Atal honekin amaituz, hona hemen datu-bilketarako neurtzaileek eskura izan dituzten ohar-orriak:

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

Zer neurtu behar da?

Kalean, eta soilik **kalean dabilen jendearen arteko hizkuntza erabilera**. Leku ibilak beraz (tabernak, dendak, kiroldegia, etxeak, lantegiak, garraioak, edonolako lokalak,...), neurketa honetatik kanpo geratuko dira.

Neurtzaileak

Neurketa **bikotea** egingo da. Pertsona bakar batek ere egin lezake, baina ego-kiagoa da neurtzaileak binaka aritzea. Izan ere,

- Erazagoa da. Batek jendeari entzun eta besteari zer apuntatu behar duen esan diezaiola.
- Biren artean askoz hobeto disimulatuzen da, eta oso inportantea da saiatzeari inor ez dadin konturatu neurketa egiten ari garela. Gainerakoan, jendearen jokabide naturalak alda daitezke; isilduz, hizkuntzaz aldatuz, haserretuz,...

Neurketa, ez inkesta

Kalean goazela jendeari ez zaio galdetu behar normalean zein hizkuntzatan hitz egiten duen edo une horretan zein hizkuntzatan ari den mintzatan. **Ez galde-tu, entzun** egin behar dugu eta entzuten dugun hizkuntza jaso, jendeari ezer esan gabe. Gure helburua kaleko hizkuntza-errealitatea bere horretan jasotzea da, ahalik eta modurik objektiboenean. Kalean doazenek ez dute jakin behar neurketa egiten ari garenik.

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

Datuak nola jaso

Datuak orri berezietan jasoko dira (ikus beheko fitxa-orria). **Elkarrizketa bakoitza errenkada batean adieraziko da**, eta lau datu hartuko dira kontuan:

- Hizkuntza:** "Euskara"; "gaztelera"; "frantsesa" eta "besteri" (beste hizkuntzak). Hego Euskal Herrian euskara edo gaztelera ez den beste hizkuntza bat entzuten badugu "besteri" zutabean adieraziko dugu. Eta gauza bera egingo dugu, Ipar Euskal Herrian euskara edo frantsesa ez diren beste hizkuntzekin.
- Adin taldea:** "Haurrak (2-14 urte bitartekoak)"; "gazteak (15-24 urte)"; "helduak (25-64 urte)" eta "adinekoak (65 urtetik gorakoak)". Jendeak zein adin izango duen sumatzea neurtzaileen egitekoa izango da, eta gutxi gorabehera egin beharrekoa da.
- Generoa:** Mintzakideen sexua jasoko dugu, "emakumezkoa" ala "gizonezkoa" den.
- Azkenik, **haurrek hitz egiten dutela** jasoko dugu, hau da, elkarrizketa entzuten dugun uanean 2-14 urte bitarteko haurrak hitzuan aktiboak diren "bai" ala "ez".

Neurketa nola egiten den azaltzeko **HIRU ADIBIDE** jarriko ditugu:

- Bi haur (neska bat eta mutil bat) badoaz euskaraz hitz egiten (**01 elkarrizketa**):
 - Euskaraz laukian "X" markatu.
 - Haurren zutabean, emakumezkoen laukian "1" adierazi eta gizonezkoen laukian beste "1" adierazi.
 - "Haurrak hitz egiten" zutabean "bai" laukian "X" markatu.
- Senar-emazteak gazteleaz hitz egiten ari dira haien artean, 5 urteko alaba eta 16 urteko semea beraiekin doaz baina hitz egin gabe (**02 elkarrizketa**):
 - Gazteleaz laukian "X" markatu.
 - Haurren zutabean emakumezkoen laukian "1" adierazi; gazteen zutabean gizonezkoen laukian "1"; eta helduen zutabean emakumezkoen laukian "1" eta gizonezkoen laukian beste "1" markatu.
 - Haurrak hitz egiten zutabean "ez" laukian "X" seinalatu.
- Bost gazte, bi neska eta hiru mutil, gazteleaz ari dira (**03 elkarrizketa**):
 - Gazteleaz laukian "X" markatu.
 - Gazteen zutabean emakumezkoen laukian "2" eta gizonezkoen laukian "3" adierazi.
 - Haurrak hitz egiten zutabean "ez" laukian "X" markatu.

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

HERRIA: _____
IBILBIDEA: _____
EGUNA: **Urriak 08** ORDUA: **18:00-20:00**
SOZIO-LINGUISTIKA KLUSTERRA
T. 943 592 556 NEURTZAILEAK: _____
kaleneurketak@soziolingvistika.eus

	EUSKARA	GAZTELEA	FRANTSESA	BESTERI	HAURRAK (2-14 urte)	GAZTEAK (15-24 urte)	HELDUAK (24-64 urte)	ADINEKOAK (65-... urte)	Haurrak hitz egiten		
									BAI	EZ	
01	X				/	/				X	
02	X	X			/		/	/			X
03	X					2	3				X
04	X								2		X
05	X	X							2		X
06				X				/	/		X
07		X	X		2			/			X
08	X	X				/		/			X
09	X							/	/		X
10	X	X						2			X
11	X					4					X
12	X				/		/			X	
13	X	X						3			X
14	X				2			/		X	
15	X	X					2	/			X
16	X	X			/	/				X	
17	X					2	/				X
18	X				/		/	/			X
19	X				3		/			X	
20	X	X			/	/					X

| Emakumezkoa | Gizonezkoa

2.2 “Oñati, 2016” neurketaren fitxa teknikoa

Prozedurak

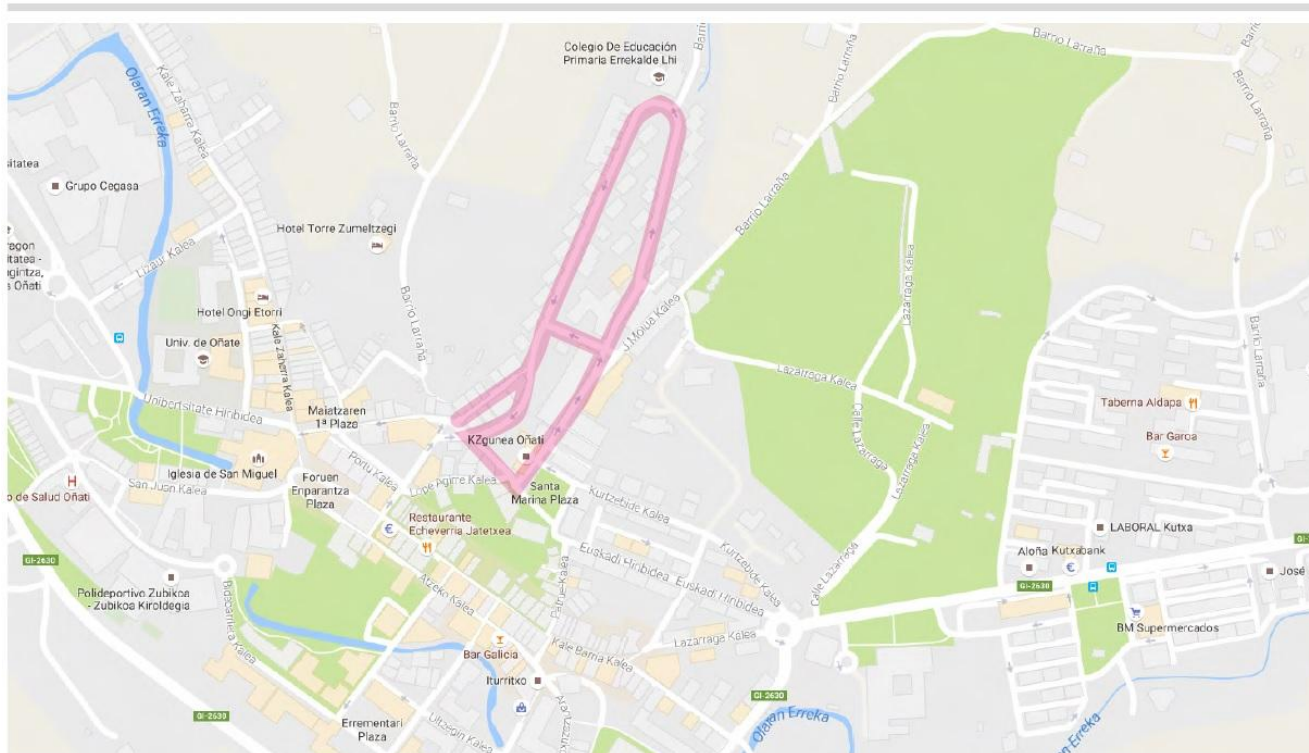
Aurreko puntuan azaldutako metodologiako xehetasun guztiak baliagarriak dira *Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren* berri emateko ere. Ez ditugu, hortaz, errepikatuko.

Ibilbideak

Arestian aurreratu moduan, ibilbide bakoitzaren nondik norakoa zehazterakoan eta definitzerakoan, herriko kalerik jendetsuenak biltzea izan da irizpide nagusia: plaza inguruak, parkeak, geltokiak, salerosketa-kaleak, eta abar. Ibilbidearekin batera, neurketa egiteko egunak eta orduak ere zehaztu ditugu, eta horiek hautatzean, herriko biztanle guztiak (potenzialki, behintzat) neurtu ahal izatea izan da gure helburua; alegia, hautatutako egun eta orduetan herritar guztiek edukitzea neurtuak izateko aukera.

Irizpide horiekin, 2016ko *Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa* egiteko ibilbideak hiru zonatan antolatu ditugu. Jarraian bildu ditugu zehatz-mehatz ibilbide bakoitzean neurtutako kaleak:

1. **Errekalde:** Errekalde auzoari bira.

3. **San Lorentzo Olakua:** San Lorentzo eta Olakua auzoetako zerbitzuen arteko ibilbideak eta jendearen egonlekuak. Ugarkalde auzunea, batez ere bertako parkea.

>Ibilbidea:
OÑATI (San Lorentzo Olakua)

Kale Neurketa
>SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA

Landa-lana

Landa-lanari dagokionez, 2016ko irailaren 22tik urriaren 23ra bitartean egin dugu, eta Oñatiko kasuan neurraldi hauen arabera osatu da egutegia:

San Lorentzo Olakua	Irailak 22, osteguna	12:00 – 13:00 / 16:30 – 18:30
	Irailak 24, larunbata	11:00 - 13:00 / 18:00 - 20:00
	Irailak 25, igandea	13:00 - 14:00 / 18:00 - 20:00
Herri barrua	Urriak 13, osteguna	12:00 – 13:00 / 16:30 – 18:30
	Urriak 15, larunbata	11:00 - 13:00 / 18:00 - 20:00
	Urriak 16, igandea	13:00 - 14:00 / 18:00 - 20:00
Errekalde	Urriak 19, asteazkena	12:00 – 13:00 / 16:30 – 18:30
	Urriak 22, larunbata	11:00 - 13:00 / 18:00 - 20:00
	Urriak 23, igandea	13:00 - 14:00 / 18:00 - 20:00
NEURKETAN IGAROTAKO ORDUAK: 30 orduko neurketa		

Unibertsoa, lagina eta emaitzen adierazgarritasuna

Unibertsoa: Oñatiko kaleetan entzun daitezkeen elkarrizketak.

Lagina: behaketa egin dugun bitartean, behatu ditugun **1.966 elkarrizketek** eta horietan solaskide izan diren **5.542 herritarrek** osatu dute lagina¹.

Akats-tartearen kalkulua (erabat ausazkoak diren laginketei egozgarria): Akats-tartea bertakoen datuekin kalkulatu dugu. $\pm\%2,2$ koa elkarrizketen lagin osoarentzat, %95,0ko konfiantza mailan.

¹ EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzen Zentsuaren arabera 2011n Oñatiin 10.646 herritar bizi ziren.

2.3 Laginaren osaera

Behatutako 1.966 elkarrizketa eta horietan solaskide izan diren 5.542 herritarren ezaugarriak jakitea beharrezkoa da unibertsoaren ordezkagarritasuna aztertzeko garaian. Hau da, gure azterketarako laginaren osaerari erreparatzea garrantzitsua da oñatiarren ezaugarriak modu berean bildu ote diren jakiteko eta zer nolako akatstartea dugun jakiteko. Beraz, laginaren osaerari erreparatuz, azterketan egin dezakegun akats tartearen balorazio bat egingo dugu.

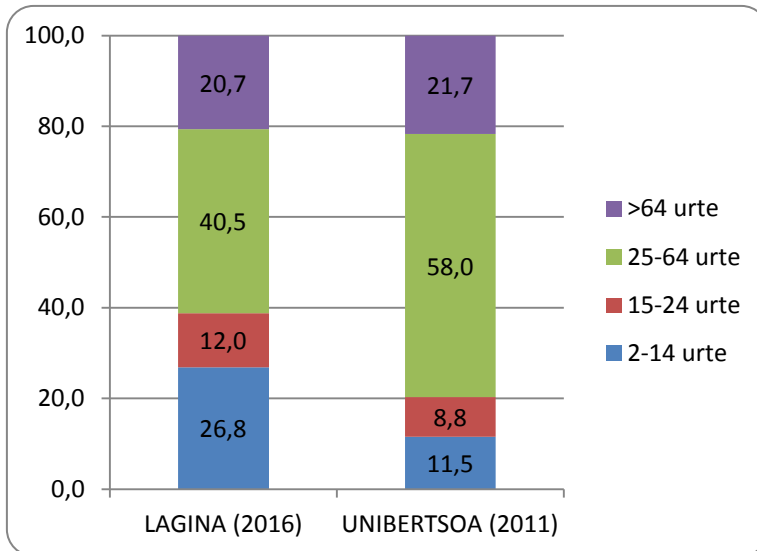
Hala eta guztiz ere, laginaren osaera eta oñatiarren adin-tarteen zein sexuaren pisuaren proportzionaltasunaren alderaketa neurri batean da kontuan hartzekoa, izan ere, ez baita bere horretan gure helburua herritarren erabileraren argazkia ateratzea, baizik eta Oñatiko kaleetan entzuten den erabilera neurtzea. Kaleetan entzuten diren elkarrizketak ez dira soilik herritarren artekoak izaten, eta elkarrizketetan parte hartzen duten pertsonak ez dute zertan herritarrek dituzten ezaugarri berberak izan beharrik.

Adin-tarte osaera

Batetik, lagina osatu duten hiztunen adinean jarriko dugu arreta, lehenengo grafikoan ikus daitekeenez. Lagineko hiztun gehienak 25-64 urte bitartekoak (%40,5) dira. Ondoren, 2-14 urtekoak (%26,8) eta 64 urtetik gorakoak (%20,7). Azkenik, 15-24 urte bitartekoak dira (%12,0) laginean pisu gutxien duten hiztunak. Beraz, jasotako elkarrizketa gehienak haur eta helduen artekoak izan direla ondoriozta daiteke, bi adin-talde horietako hiztunak batuz laginaren bi heren baino gehiago osatzen baitute (%67,3 hain zuzen).

Laginaren eta unibertsoaren arteko alderaketa eginez, desoreka handienak haurren eta helduen kopuruetan daude. Haurren kasuan, unibertsoan %11,5eko proportzioa hartzen dute eta gure laginean, berriz, %26,8koa; haurren presentziaren pisua nabarmen igo da, beraz. Helduen arteko aldea ere garrantzizkoa da: laginean %40,5 eta unibertsoan %58,0ko proportzioekin. Hala, helduek unibertsoan baino dezenteko pisu txikiagoa hartu dute laginean. Gazteen kasuan aldiz, lagineko eta unibertsoko proportzioek ia lau puntuko gora behera dute: %12,0 laginean eta %8,8 unibertsoan. Azkenik, adinekoen proportzioa laginean zein unibertsoan maila berean kokatzen da (%21 inguruan).

1. GRAFIKOA eta TAULA: LAGINAREN ADIN-TARTE OSAERA, UNIBERTSOAREKIN ALDERATUZ. OÑATI, 2011-2016

	LAGINA (2016)		UNIBERTSOA (2011)	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)
2-14 urte	1.488	26,8	1.227	11,5
15-24 urte	663	12,0	935	8,8
25-64 urte	2.246	40,5	6.176	58,0
>64 urte	1.145	20,7	2.308	21,7
GUZTIAK	5.542	100,0	10.646	100,0

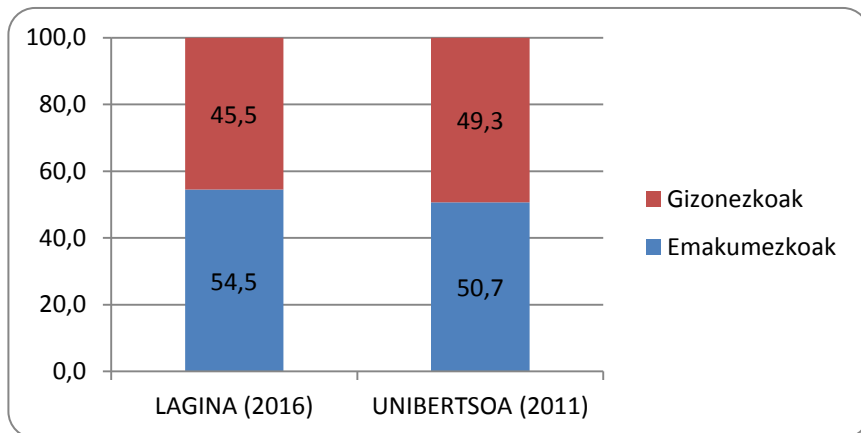
Iturria: Lagina: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016. Unibertsoa: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2011.

Gure azterketan, Oñatin, haurren presentzia handiagoa da kalean, unibertsoaren proportzionaltasunak adierazten duena baino, eta aldi berean, heldu gutxiago izan dira behatuak. Ondorioz, kontuan hartzekoak dira adin-talde bakoitzaren pisuak datuak aztertzerakoan.

Sexu osaera

Bestetik, komenigarria da sexuaren arabera lagina nola osatzen den kontuan izatea honek ere emaitzen interpretazioan eragina izan baitezake.

2. GRAFIKOA eta TAULA: LAGINAREN ETA UNIBERTSOAREN OSAERA, SEXUAREN ARABERA. OÑATI, 2011-2016

	LAGINA (2016)		UNIBERTSOA (2011)	
	Kop.	(%)	Kop.	(%)
Emakumezkoak	3.020	54,5	5.398	50,7
Gizonezkoak	2.522	45,5	5.248	49,3
GUZTIAK	5.542	100	10.646	100

Iturria: Lagina: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016. Unibertsoa: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2011

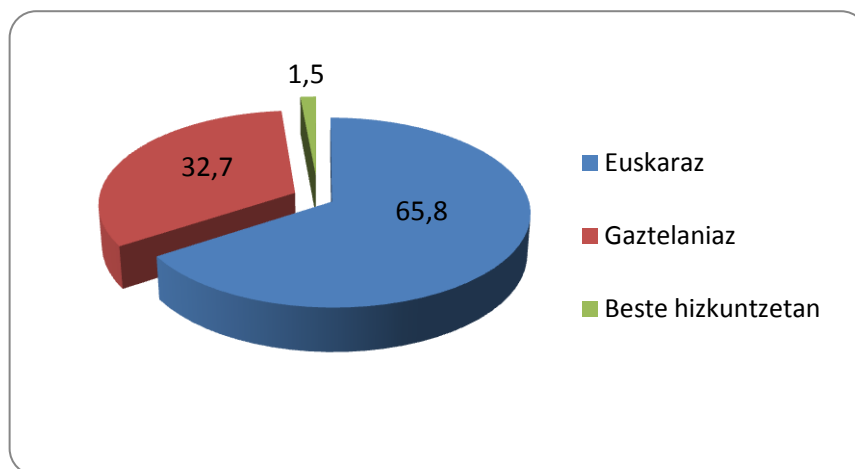
Bigarren grafikoan ikus daitekeenez, Oñatiko biztanleriaren %50,7 emakumezkoak eta %49,3 gizonezkoak dira EUSTAT-en 2011ko erroldaren arabera. Laginean, ordea, emakumezkoek pisu gehiago hartu dute gizonezkoek baino. Aldea handia ez bada ere, unibertsotik laginera emakumezkoen eta gizonezkoen kopuruetan lau punturen gorabeherak daude (emakumezkoak lau puntu gehiagoz jaso dira, %54,5eko pisua hartuz; eta gizonezkoak, berriz lau puntu gutxiagoz %45,5eko pisua hartuz). Biztanleriaren datu orokorren artean, bi sexuen artean ez dago apenas alderik, eta laginean, berriz, sexuen artean 9 puntuko aldea daukagu.

3. Erabilera Oñatin, 2016. urtean: emaitza orokorra

3.1 Hamar elkarrizketetatik ia zazpi euskaraz Oñatin

Oñatiko kaleetan entzundako elkarrizketen bi heren baino zerbait gehiago, %65,8 zehatzago esateko, euskaraz izan dira. Gainerakoak gaztelaniaz (%32,7) zein beste hizkuntza batzuetan izan dira (%1,5).

3. GRAFIKOA eta TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA. OÑATI, 2016

	Kop.	(%)
Euskaraz	3.646	65,8
Gaztelaniaz	1.815	32,7
Beste hizkuntzetan	81	1,5
GUZTIRA	5.542	100,0

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016.

Horixe da 2016ko iraila eta urrian Oñatiko udalerrian egindako neurketaren emaitza nagusia. Neurketa nola egin dugun (erabilitako metodoa, alegia) zehatz-mehatz azaldu dugu txosten honetako 2. atalean. Gogora dezagun, besterik gabe, **1.966 elkarrizketa** behatu ditugula Oñatin, eta **5.542 lagun** izan direla guztira elkarrizketa horietako solaskide. Ikerketa sozialean erabili ohi diren parametroetan, kopuru handia da hori 10.646 hiztun dituen herri batentzat². Termino estatistikoetan, esan dezakegu euskarazko elkarrizketen %65,8ko datu horri **±%2,2ko akats-tartea** dagokiola, %95,0ko konfiantza mailan, unibertso osoaz hitz egiterakoan³. Oinarri sendoa da, beraz, herritarren hizkuntza-portaerak deskribatzeko.

3.2 Testu-inguratzeko bi datu garrantzitsu: herritarren hizkuntza-gaitasuna eta hortik espero daitekeen erabilera-maila

Ehuneko 65,8koa da, hortaz, euskararen erabilera⁴ Oñatin. Hori asko den edo gutxi den hausnartzeko, ezinbestekoa iruditzen zaigu, ezer baino lehen, beste bi datu aintzat hartzea: herrian euskaraz hitz egiteko gai direnen kopurua batetik (euskaldunen kopurua, alegia) eta euskaldun-kopuru horretatik “espero daitekeen erabilera” bestetik. Jarraian aurkeztuko ditugu datuok.

Oñatiarren hizkuntza-gaitasuna

EUSTATEk 2011. urtean egindako *Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistikaren* arabera, biztanleriaren %74,6 euskalduna zen Oñatin. Beste zati batek (%14,0), euskalduna izan gabe, bazuen euskararen nolabaiteko ezagutza bat, ulermen-mailan behintzat; eta gainerako %11,4a erdalduna

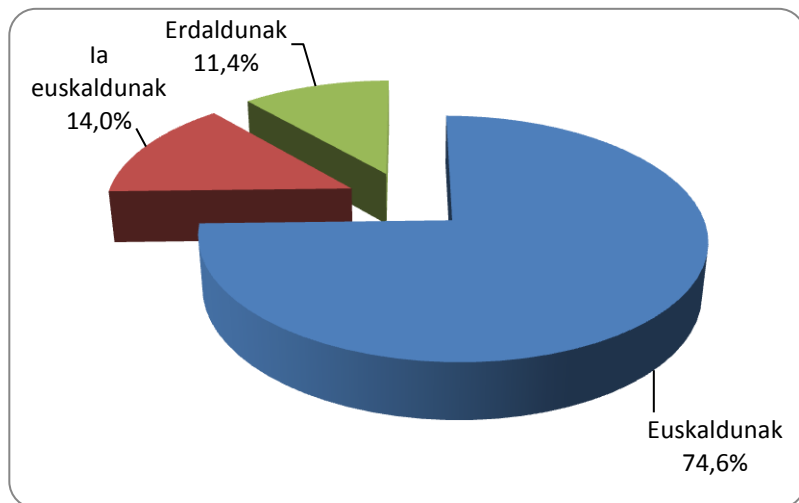
² Iturria: EUSTAT, Biztanleria eta Etxebizitzen zentsua, 2011.

³ Hizkuntzen erabileren kale-neurketetarako Soziolinguistika Klusterrak berariaz landutako eredu matematikoaren emaitza (ikus <http://www.soziolinguistika.eus/lagina/eskaera/kale-erabilera>).

⁴ Berez, zentzu hertsian, “kale-erabileraz” hitz egin beharko genuke. Azalpena arintzearen, ordea, “erabilera” terminoa erabiliko dugu. Izan kontuan ohar hau kontuan txosten osorako.

zen⁵, euskara ulertu ez eta hitz egiten ere batere ez zekitenak. Horiek dira Oñatiko herritarren hizkuntza-gaitasunari buruz argitaratu diren datuak berrienak.

4. GRAFIKOA eta TAULA. EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA. OÑATI, 2011

	Kop.	(%)
Euskaldunak	7.937	74,6
Ia euskaldunak	1.486	14
Erdaldunak	1.223	11,4
GUZTIAK	10.646	100,0

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2011

⁵ Kategoria horiek euskararen jakite mailari buruz egiten diren lau galderei (ulertzen duzu?, hitz egiten duzu?, irakurtzen duzu?, eta idazten duzu?) erantzundakoaren arabera lortu dira. Aukeran ematen diren erantzunak (ezer ez, nekez, eta ondo) konbinatuz, zazpi hiztun-kategoria sortzen dira, eta zazpi horiek bilduz, guk aurkeztutako hirurak.

		ULERTU	HITZ EGIN	IRAKURRI	IDATZI
EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Ondo	Ondo
	ERDI-ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Nekez	Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo	Ondo	Ez	Ez
IA EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ondo/ Nekez	Ondo/ Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ez	Ez
	PASIBOAK	Ondo/ Nekez	Ez	Ez	Ez
ERDALDUNAK		Ez	Ez	Ez	Ez

Espero daitekeen euskararen erabilera

Udalerrri bateko hizkuntzen erabilerearen neurketa abiatzerakoan helburua izan ohi da ezagutzea, zein neurritan erabilera-maila hori euskal hiztun proportzioarekin bat datorren. Hau da, zein proportziotan hitz egiten duten euskaldunek euskaraz testuinguru elebidun edo eleaniztun batean. Hizkuntza-erabilerearen konplexutasuna ulertzeko ekarpen berezia egin zuen J.L. Alvarez Enparantza *Txillardegik* 2001. urtean, bere *eredu matematikoa* garatu zuenean⁶. Eredu horren bitartez, gune elebidun jakin batean *espero daitekeen euskararen erabilera* kontzeptua definitu eta kalkulatzeko modua aurkeztu zuen, honako ezaugarriekin:

- Harreman-testuinguru hipotetiko batean, non eta gizakiek euren arteko hizketaldiak ausaz egingo lituzketen (egoera isotropikoa),
- gune jakin bateko euskaldunen proportzioa kontuan hartuta, eta
- euskaldunek euskaldunekin beti euskaraz egingo dutenaren hipotesia emanda (euskararekiko leialtasun erabatekoa),
- *espero daitekeen euskararen erabilera (erabilera isotropikoa)* kalkula daiteke,
- honako formularen bidez:

$$P_B = m_B (w_2 e_x^2 + w_3 e_x^3 + w_4 e_x^4)$$

P_B = euskararen erabilera-maila
 m_B = euskararekiko leialtasuna
 e_x = elebidunen proportzioa
 w_2 = bikoteen pisua
 w_3 = hirukoteen pisua
 w_4 = laukoteen pisua

⁶ Gaian sakontzeko ikus Alvarez Enparantza, J. L., Txillardegik, 2001, Hacia una Socio-Lingüística Matemática. Donostia: Euskal Soziolinguistika Institutua Sortzen; Isasi, X eta Iriarte, A, 1998, "Euskararen kale-erabilera. Txillardegiren eredu matematikoa", *BAT Soziolinguistika aldizkaria* 28, 51-80 orr.

Esan bezala, *espero daitekeen euskararen erabilera (erabilera isotropikoa)* kontzeptua harreman-testuinguru hipotetiko bati dagokio, eta ez da, beraz, praktika errealari loturiko kalkuluaren emaitza. Nolanahi ere, zalantzarik gabe, *erabilera isotropikoaren* balioak lagun dezake hiztun euskaldun eta ez-euskaldun ez osatutako testuinguruetan, euskal hiztunen hizkuntza-hautua neurri batean ulertzen.

Gure kasuan: Oñatin neurtutako erabilera (%65,8 euskaraz) handia edo txikia den balioztatzeko, bertako herritarren artean euskaldunek osatzen duten tarte kontuan hartuko da (esan bezala, %74,6 ziren euskaldunak 2011n). Aplika dezagun formula hori Oñatiko errealitatera.

$$P_B = 1,0 \cdot (0,60 \cdot 0,746^2 + 0,22 \cdot 0,746^3 + 0,18 \cdot 0,746^4) = 0,480 = \%48,0$$

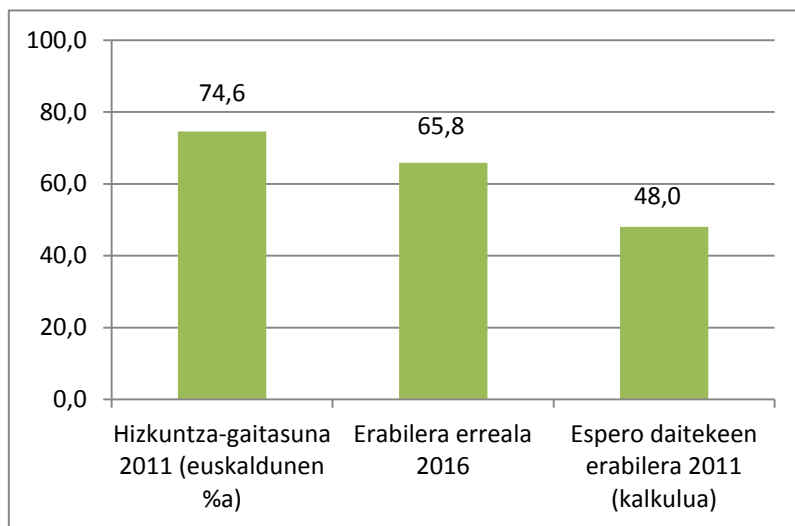
Kalkuluak eginda, hortaz, Oñatin %48,0koa da baldintza horietan *erabilera isotropikoa*. Beraz, Oñatiko biztanleen arteko zorizko harreman posibleetan, eta euskaldunek euskaldunekin beti euskaraz jardunez gero, %48,0koa da *espero daitekeen euskararen erabilera*.

3.3 Euskararen erabilera Oñatin, hizkuntza-gaitasuna eta erabilera isotropikoa aintzat hartuta

Jar ditzagun taula batean eta irudikatu ditzagun grafiko batean orain arte aipatu ditugun hiru datu nagusi horiek:

Bosgarren grafikoan eta 5. taulan ikus daitekeen bezala, euskararen erabilera ezagutzarena baino txikiagoa da. Zehazki, elebidunen kopurua (%74,6) euskararen erabilera (%65,8) baino ia bederatzita puntu altuagoa da. Eta, aldi berean ikusten dugu *erabilera isotropikotik* (%48,0) (*espero daitekeen erabilera*) ia hemezortzita puntu gora dagoela kaleko erabilera erreala.

5. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, HORREN ARABERA ESPERO DAITEKEEN ERABILERA ETA EUSKARAREN KALE-ERABILERA ERREALA. OÑATI, 2011-2016 (%)

	(%)
Hizkuntza-gaitasuna 2011 (euskaldunen %a)	74,6
Erabilera erreala 2016	65,8
Espero daitekeen erabilera 2011 (kalkulua)	48,0

Oinarria (kasu-kopurua): Hiztunak 10.646, behatutako elkarrizketak 1.966, behatutako hiztun-kopurua 5.542

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016; EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistika, 2011. Espero daitekeen erabilera-daturako Soziolinguistika Klusterraren kalkulua.

Diferentzia horiek azaltzeko, kontuan izan behar da ia kasu guztietan euskaldunak gaztelaniadunak ere badirela (euskaldun elebakarrak haurren artean soilik topa daitezke), eta hizkuntza bat zein bestea erabil dezaketela. Pentsa daiteke, euskaraz hitz egiteko gai ez den mintzakidearekin gaztelaniaz hitz egingo dutela; mintzakide elebidunarekin, berriz, euskaraz edo gaztelaniaz. Beraz, ezinezkoa da euskararen erabilera ezagutzaren mailakoa izatea. Hori horrela izan dadin (erabilera eta ezagutza bat etor daitezen, alegia), bi baldintza bete beharko liriateke: euskaldunek inolako harremanik ez izatea euskaldun ez direnekin, eta euskaldunen artean euskara besterik ez erabiltzea.

Aintzat hartzeko beste erreferentzia baldintza isotropikoetan euskaldunek leial jokatzuz gero “espero daitekeen erabilera” dugu. Kopuru hori %48,0koa da Oñatin. Horren argitara, Oñatin euskararen erabilera erreala (%65,8koa) baldintza isotropikoetan espero daitekeen erabileraren gainetik dago.

Dena den, ezin dugu ahaztu honako hau erreferentzia teorikoa dela eta jakin badakigula harreman-sareak ez direla ausazkoak izaten. Hots, familia-kide, lagun, adinkide eta gainerako talde sozialen kide izateak ugaritzen dituztela harremanak, eta, oro har, gutxiago izaten direla kidesun horiek gabeko hizketaldiak. Era berean, badakigu euskaldunen arteko elkarrizketak ez direla beti euskaraz izaten, hau da, euskararekiko leialtasuna ez dela %100ekoa izaten.

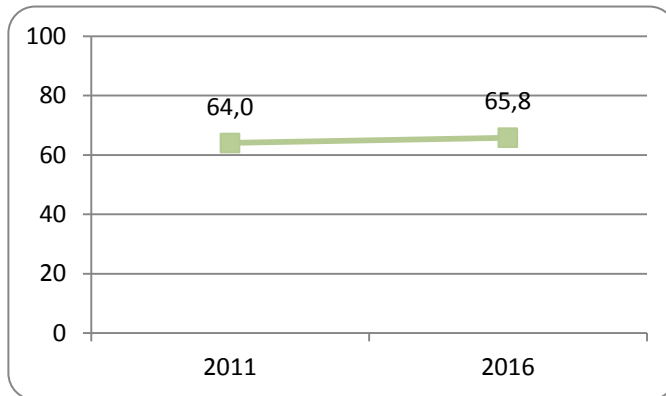
Horiek guztiak horrela izanik, erabilera erreala “espero zitekeena” baino handiagoa izateak, adieraz dezake, neurri batean, herriko euskaldunen arteko harreman-sarea ausaz aurreikusi daitekeena baino biziki sendoagoa dela, eta, hortaz, euskararen erabilera estatistikoki espero dena baino handiagoa dela. Horrez gain, euskaldunen leialtasunaren nolabaiteko seinale ere bada datu hori.

4. Erabileraren bilakaera Oñatin (2011-2016)

4.1 Euskararen erabilera-datua ia bi puntu hazi da bost urtetan zehar

2016koaren aurretik, Oñatiko kaleetako hizkuntza-erabilera beste behin neurtu du Soziolinguistika Klusterrak. Bilakaerak aztertzerakoan, 2011 eta 2016ko kale erabilera datuak konparatzeko moduan izango gara.

6. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA. OÑATI, 2011-2016. EUSKARAZ (%)

	Euskararen erabilera (%)	Oinarria (behatutako solaskideak)
2011	64,0	5.440
2016	65,8	5.542

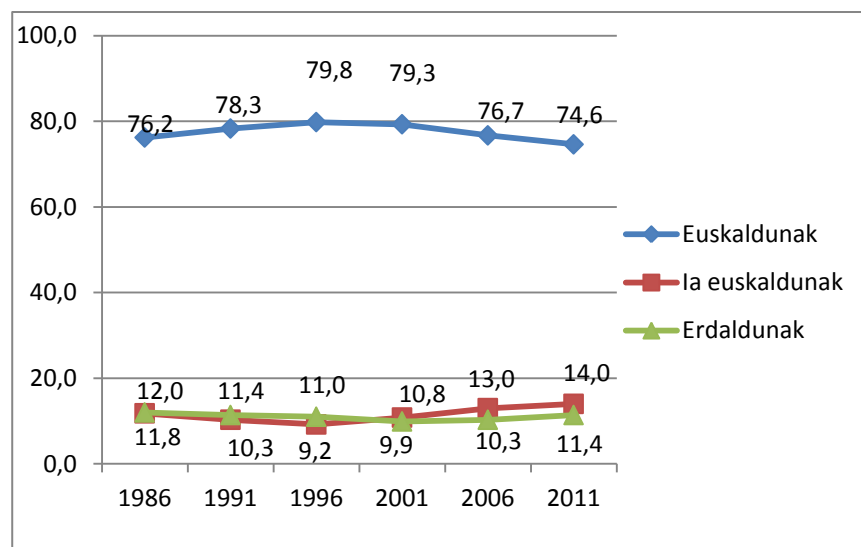
Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak, 2011 eta 2016.

Goiko grafikoan ikus daitekeen bezala, azken bost urteotan euskararen erabilera-portzentaiak %64,0tik %65,8rako gorakada izan du.

4.2 Ezagutzaren bilakaera

Euskararen erabilera ulertzeko Oñatin interesgarria da aztertzea herritarren hizkuntza-gaitasunak izan duen bilakaera. Ondorengo grafiko eta taulatan ikus daitezke herritarren hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak, 1986. urtetik 2011. urtera bitartekoak.

7. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNAREN BILAKAERA. OÑATI, 1986-2011

	1986 (kop.)	1991 (kop.)	1996 (kop.)	2001 (kop.)	2006 (kop.)	2011 (kop.)
Euskaldunak	8.090	8.238	8.285	8.278	7.922	7.937
Ia euskaldunak	1.256	1.086	956	1.127	1.347	1.486
Erdaldunak	1.277	1.194	1.136	1.028	1.066	1.223
GUZTIAK	10.623	10.518	10.377	10.433	10.335	10.646
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Euskaldunak	76,2	78,3	79,8	79,3	76,7	74,6
Ia euskaldunak	11,8	10,3	9,2	10,8	13,0	14,0
Erdaldunak	12,0	11,4	11,0	9,9	10,3	11,4
GUZTIAK	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Zentsuak eta Estatistikak, 1986, 1991, 1996, 2001, 2006, 2011.

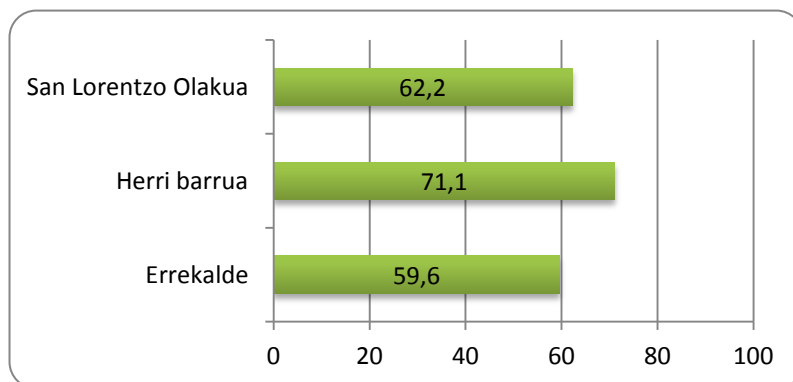
Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera aztertzeko EUSTAT-ek bost urtean behin egiten duen zentsuko datuak erabil daitezke. Oñatiarren hizkuntza-gaitasunak beheranzko joerari jarraitzen dio 1996. urtetik. Joera hori sendotu den, edo zer nolako aldaketak gertatu diren jakingo da EUSTAT-ek 2016ko datuak argitara ematen dituenean.

5. Zonaldekako emaitzak

5.1 Zonaldeen arabera emaitzak

Herritarrek leku publikoetan zer hizkuntza erabiltzen duten neurtzea xede izanik, herriko bizitza soziala gertatzen den zonaldeetan egin dugu behaketa. Zonalde horiek zehazteko, udalerriko herritarren harreman-gune nagusiak non kokatzen diren zehaztu ohi dugu, eta behin zonalde horiek definitu ostean, zonalde bakoitzaren barruan zer ibilbideri jarraitu behar zaion erabaki, udaleko teknikariek elkarlanean. Oñatiko kasuan, hiru eremutan banatu dugu udalerria. Emaitzak 8. taulan eta 8. grafikoan aurkezten dira, eta bertan ikus daitezkeen bezala, dezenteko aldea dago eremuen artean (eremu horiek nola osatu diren jakiteko, ikus 2.2. atala, metodologiaren “Ibilbideak”).

8. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERA, ZONALDEAREN ARABERA. OÑATI, 2016 (EUSKARAZ, %)

	GUZTIAK	Errekalde	Herri barrua	San Lorenzo Olakua
Euskaraz	65,8	59,6	71,1	62,2
Gaztelaniaz	32,7	38,4	27,5	36,7
Beste hizkuntzetan	1,5	2,1	1,4	1,1
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behartutako solaskideak)	5.542	1.262	2.600	1.680

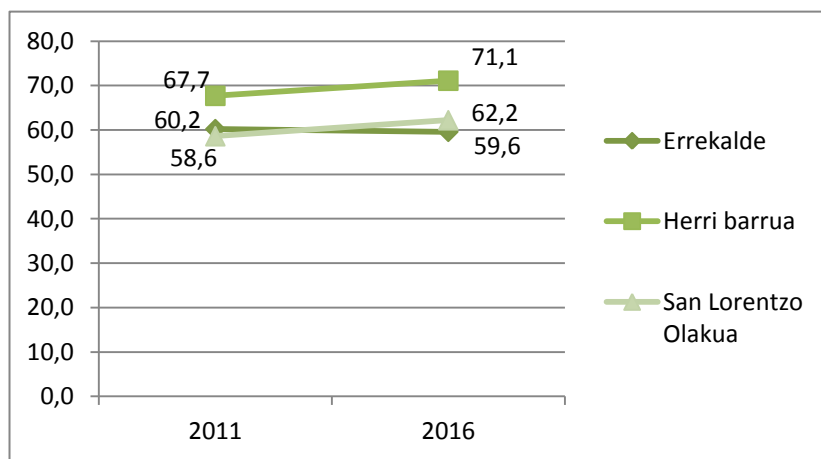
Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntzen kale-erabileraren neurketa, 2016.

Azpimarragarria da Oñatiko erdigunean hitz egiten dela gehien euskaraz (%71,1); ondoren, San Lorentzo Olakua eremuan entzun dugu euskara gehien (%62,2); eta azkenik, Errekalde auzoko euskararen kale erabilera da behatutako eremuetako erabileretan datu baxuena eman duena (%59,6).

5.2 Zonaldeen arabeko emaitzen bilakaera

Ondorengo grafiko eta taulan ikus daitezke zonalde bakoitzeko euskararen kale erabilerak izan duen bilakaera azken bost urteetan.

9. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE ERABILERAREN BILAKAERA, ZONALDEAREN ARABERA. OÑATI, 2011-2016 (EUSKARAZ,%)

	Errekalde	Herri barrua	San Lorentzo Olakua
2011	60,2	67,7	58,6
(Solaskide kopurua)	1.097	3.026	1.317
2016	59,6	71,1	62,2
(Solaskide kopurua)	1.262	2.600	1.680

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak, 2011 eta 2016.

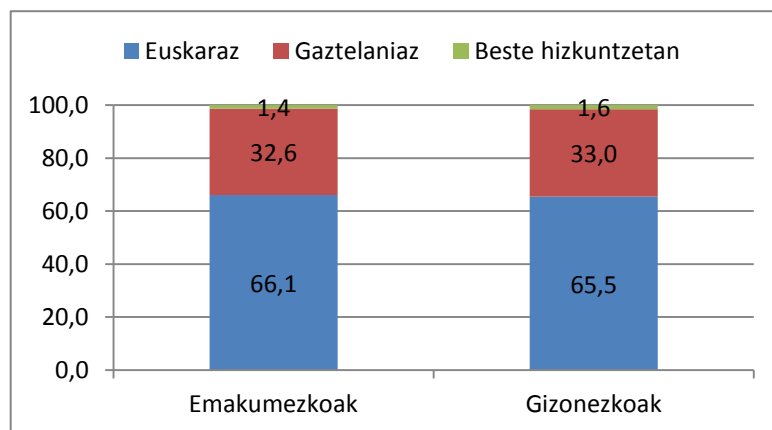
Herri Barrua eta San Lorentzo Olakua eremuetan, 2011-2016 epealdian, 4 puntuko igoerak gertatu dira euskararen kale erabileran. Errekalde auzoaren kasuan, ordea, dezima batzuen galera izan du. Beraz, Errekalde auzoan erabilera bere horretan mantendu dela esan dezakegu.

6. Hiztunen ezaugarrien araberako datuak

6.1 Sexuaren araberako emaitzak

Gizonezkoen eta emakumezkoen hizkuntza-portaeren artean alde handirik ez dago. Euskarari dagokionean, emakumezkoen (%66,1) eta gizonezkoen (%65,5) erabilera maila berean daude. Gaztelania eta beste hizkuntzen kasuetan ere, gauza bera gertatzen da.

10. GRAFIKOA eta TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. OÑATI, 2016 (%)

	GUZTIAK	Emakumezkoak	Gizonezkoak
Euskaraz	65,8	66,1	65,5
Gaztelaniaz	32,7	32,6	33,0
Beste hizkuntzetan	1,5	1,4	1,6
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	5.542	3.020	2.522

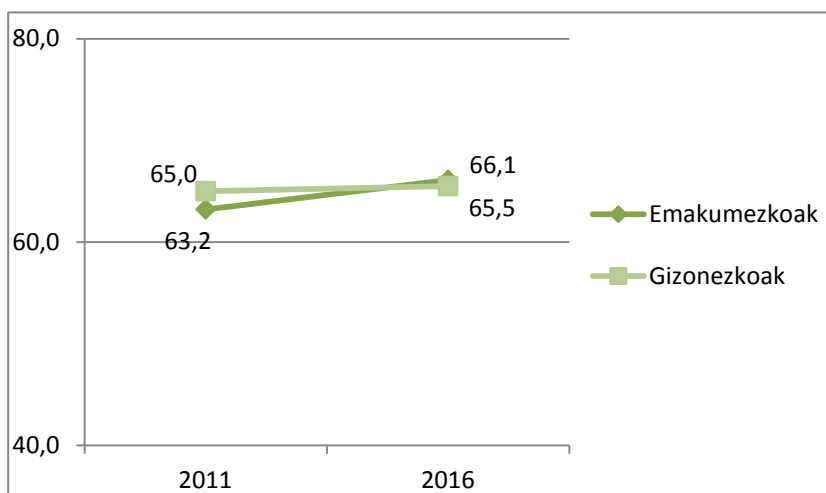
Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016.

Kontuan izan behar da laginean unibertsoan baino emakumezko gehiago behatu ditugula. Azken urteetako portaera orokorra Euskal Herrian emakumezkoen erabilera handiagoa izatearena bada ere, datu hauen argitan, Oñatin bi sexuen arteko hizkuntza-portaera parekoa dela esan dezakegu.

6.2 Sexuaren araberako erabileraren bilakaera

11. grafiko eta taulan sexuaren araberako euskararen kale erabilera datuek 2011-2016 epealdian izan duten bilakaera jasotzen da. 2011. urtean gizonezkoen euskararen erabilera altuagoa behatu genuen emakumezkoena baino. Azken datuek, ordea, bi sexuen arteko pareko erabilera adierazten dute. Zentzu horretan, azken bost urte horietan emakumezkoen euskararen erabilerak 3 puntuko igoera izan du Oñatin (%63,2tik %66,1ra); eta gizonezkoen euskararen erabilera, berriz, bere horretan mantendu da (%65ean).

11. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. OÑATI, 2011-2016. (EUSKARAZ, %)

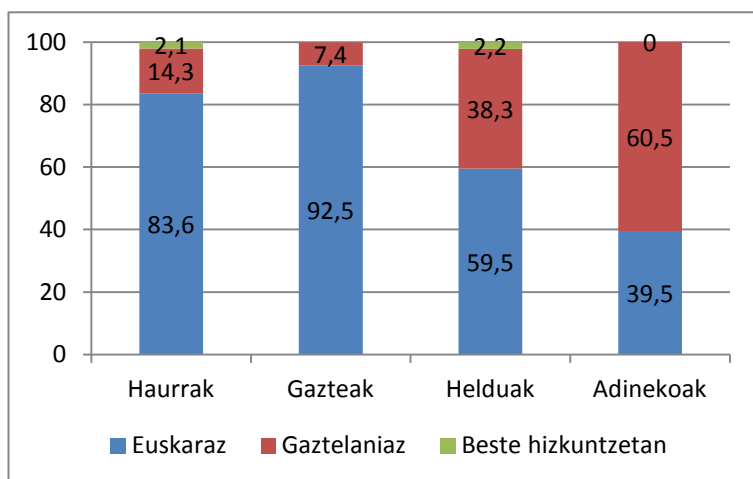
	Erab. orokorra (%)	Emakumezkoak	Gizonezkoak
2011	64,0	63,2	65,0
(Solaskide kopurua)	5.440	3.104	2.336
2016	65,8	66,1	65,5
(Solaskide kopurua)	5.542	3.020	2.522

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak, 2011 eta 2016.

6.3 Adinaren araberako emaitzak

Alde esanguratsuk antzematen dira hizkuntza-portaeran adinaren arabera aztertuz gero. Euskaraz gehien hitz egiten dutenak gazteak (15-24 urte bitartekoak) dira Oñatin, beren euskararen erabilera %92,5ekoa izan baita. Haurrak dira jarraian euskara gehien erabiltzen dutenak (%83,6), helduak ondoren (%59,5eko erabilera izan dute), eta adinekoen taldeak (64 urtetik gorakoak) erakutsi du euskararen erabilera baxuena (%39,5ean).

12. GRAFIKOA eta TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA ADINAREN ARABERA. OÑATI, 2016 (%)

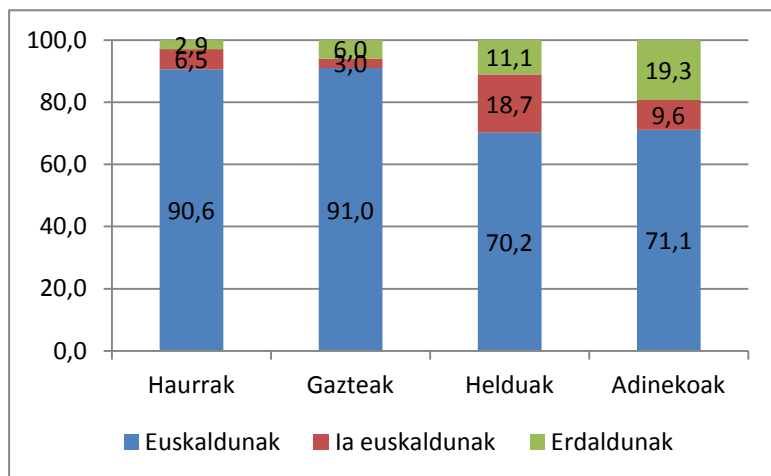
	GUZTIAK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak
Euskaraz	65,8	83,6	92,5	59,5	39,5
Gaztelaniaz	32,7	14,3	7,4	38,3	60,5
Beste hizkuntzetan	1,5	2,1	0,2	2,2	0,0
GUZTIRA	100,0	100	100	100	100
Oinarria (behatutako solaskideak)	5.542	1.488	663	2.246	1.145

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016.

Belaunaldi berriak etorkizunaren aitzindari eta aurrerapen diren heinean, haurren eta gazteen erabilera aurretik izatea da desiragarriena hizkuntzaren berreskurapena lortze aldera. Gaur egun, Euskal Herri mailan ere, belaunaldi gazteak dira gehien hitz egiten dutenak, orain hogeita hamar urte ez bezala.

Ohikoa da adin-tartearen arabera hizkuntza-gaitasunari erreparatzea, erabilera-datuak hurbilagotik azaltzeko. Ondorengo taula eta grafikootan ikus daitekeenez, adinari erreparatuta, badaude aldeak herritarren hizkuntza-gaitasunean.

13. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, ADINAREN ARABERA. OÑATI, 2011.

	Haurrak		Gazteak		Helduak		Adinekoak	
	(kop.)	(%)	(kop.)	(%)	(kop.)	(%)	(kop.)	(%)
Euskaldunak	1.112	90,6	851	91,0	4.333	70,2	1.641	71,1
Ia euskaldunak	80	6,5	28	3,0	1.156	18,7	222	9,6
Erdaldunak	35	2,9	56	6,0	687	11,1	445	19,3
GUZTIAK	1.227	100,0	935	100,0	6.176	100,0	2.308	100,0

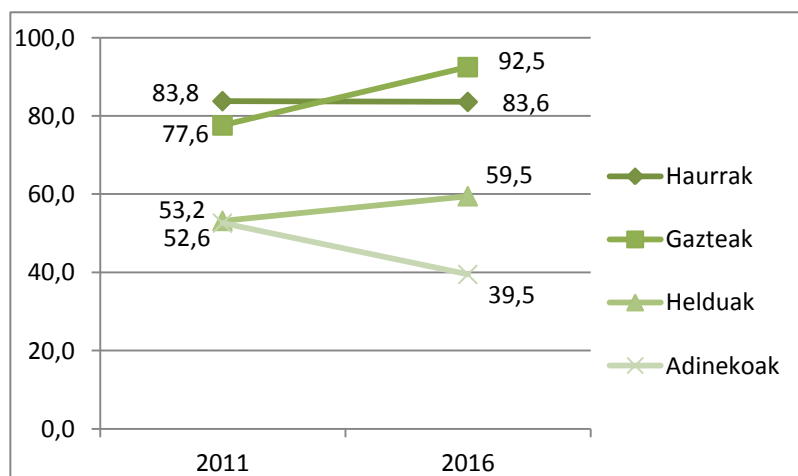
Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2011.

EUSTATen datuen arabera, Oñatin haurren eta gazteen artean hamarretik bederatzirenean beste euskaldunak (%90,6 eta %91,0 hurrenez hurren). Helduen eta adinekoen kasuan berriz hamarretik zazpi (%70,2 eta %71,1). Ondorioz, belaunaldi berrien artean gaitasuna handiagoa den heinean, euskara gehiago erabiliko dela ulergarria da. Hala ere, 65 urtetik goragokoen kasuan nabarmentzekoa da gaitasuna %71,1ekoa izanik, erabilera behatua %39,5ekoa izatea.

6.4 Adinaren arabeko erabileraren bilakaera

Bost urteko epealdiari (2011-2016) erreparatzen badiogu, haurren erabilera bere horretan mantendu da (%83 inguruan). Gazte eta helduen kasuan, ordea, euskararen erabilerak nabarmen egin du gora. Gazteengan izan du gorakadarik handiena, hamabost puntukoa hain zuzen (%77,6tik %92,5era igo da) eta helduen kasuan, sei puntuko igoera gertatu da (%53,2tik %59,5era). Azkenik, adinekoen taldean azken bost urteetan euskararen erabilerak beherakada nabarmena izan du: hamahiru puntu jaitsi da (%52,6tik %39,5era).

14. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA, ADINAREN ARABERA. OÑATI, 2011-2016 (EUSKARAZ, %)

	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak
2011	83,8	77,6	53,2	52,6
(Solaskide kopurua)	1.527	510	2.355	1.048
2016	83,6	92,5	59,5	39,5
(Solaskide kopurua)	1.488	663	2.246	1.145

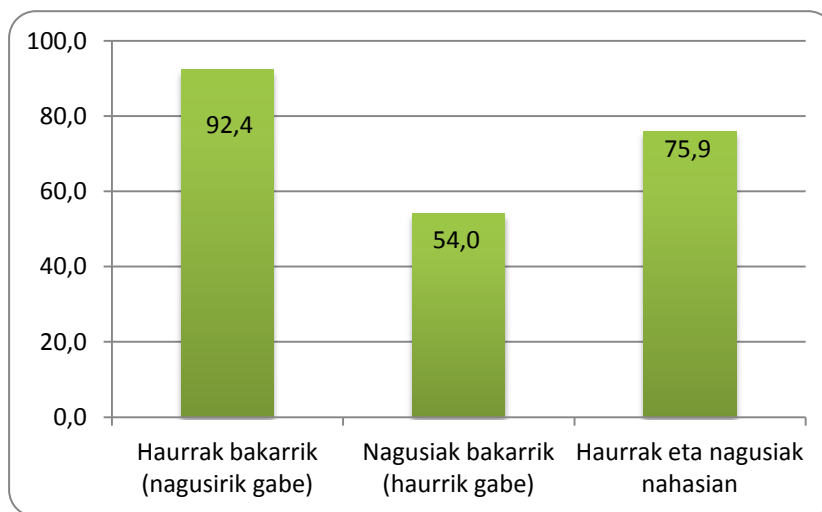
Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak, 2011 eta 2016.

7. Euskararen erabilera eta hurren presentzia

7.1 Hurren presentziaren arabera euskararen erabilera

Nola aldatzen da hizkuntzen erabilera solas-taldea era batekoa edo bestekoa izan? Zehazki, hurrek eta nagusiak (gazte, heldu zein adineko) elkarrekin nahasian aritu edo ez, horrek ba al du eraginik hizkuntza baten edo besteen aldeko hautuan?

15. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ARABERA. OÑATI, 2016 (EUSKARAZ, %)

	Hurren artean	Nagusien artean	Hurrek eta nagusiak nahasian
Euskaraz	92,4	54,0	75,9
Gaztelaniaz	7,6	45,2	21,3
Beste hizkuntzetan	0,0	0,9	2,7
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	550	2.972	2.020

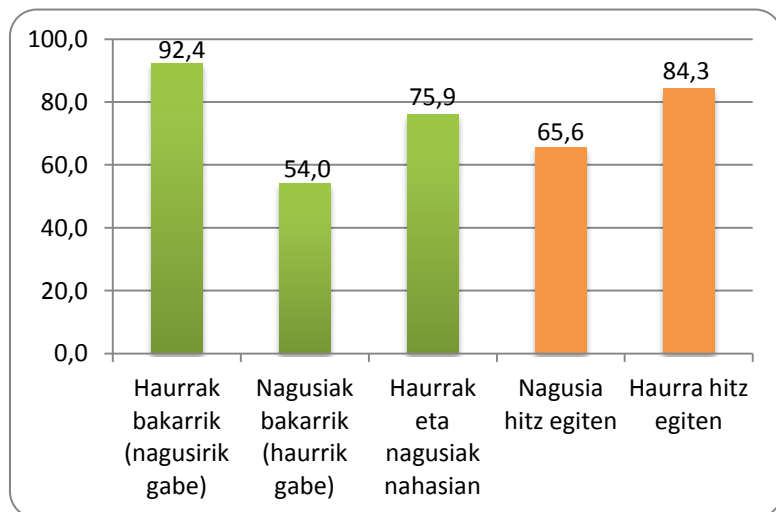
Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko Hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016

Datuak ikuspegi horretatik aztertuta ikus daiteke joera nagusia zein den: hizkuntza-portaerak aldatu egiten dira solas-taldearen osaeraren arabera. Zehazki, haurrak bakarrik (nagusirik gabe) daudenean, erabilera %92,4koa da euskaraz. Aldiz, nagusiek, euren artean (haurrik gabe) ari direnean, dezente gutxiago erabiltzen dute euskara (%54,0). Halere, haurrez eta nagusiez, nahasian, osatutako taldeetan euskarazko elkarrizketa kopuru hori igo egiten da berriro ere (%75,9).

Ikus dezagun ordea haur eta nagusien arteko elkarrizketetan zer gertatzen den, ea batzuen eta besteen artean hizkuntza-portaeretan alderik dagoen. Hau da, talde horietan berdin jokatzeko dute haurrek eta helduek hitz egiten dutenean? Ondorengo 16. grafiko eta taulatan ikus daitekeenez, alde nabarmena dago batzuen eta besteen arteko hizkuntza-jokabideetan.

16. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ETA HIZKETAN ARI DENAREN ARABERA. OÑATI, 2016 (EUSKARAZ, %)

	Haurrak bakarrik (nagusirik gabe)	Nagusiak bakarrik (haurrik gabe)	Haurrak eta nagusiak nahasian	Nagusia hitz egiten	Haurra hitz egiten
Euskaraz	92,4	54,0	75,9	65,6	84,3
Gaztelaniaz	7,6	45,2	21,3	33,2	11,8
Beste hizkuntzetan	0,0	0,9	2,7	1,2	3,9
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	550	2.972	2.020	901	1.119

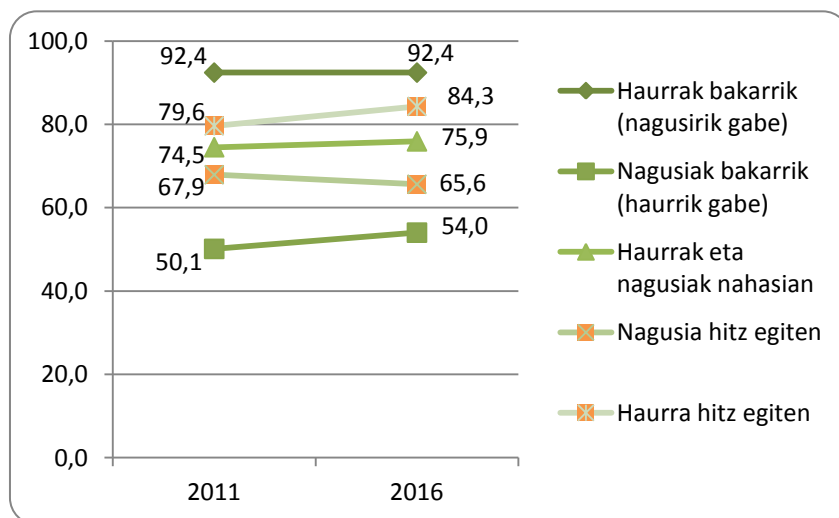
Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko Hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2016

Esan bezala, nagusiek (gazteek, helduek eta adinekoek) haurrekin taldeetan daudenean gehiago hitz egiten dute euskaraz (%65,6) eurak bakarrik daudenean baino (%54,0). Haurrek, ordea, gehiago hitz egiten dute euskaraz bakarrik daudenean (%92,4), nagusiekin osatutako taldeetan baino (%84,3).

Dena den, haurrak eta nagusiak nahastuta osatzen dituzten elkarrizketetan nabarmena da hiztun aktiboaren profilaren eragina: haurrek hitz egiterakoan euskara gehiago erabiltzen da (%84,3) nagusiek hitz egiten dutenean baino (%65,6); ia hemeretzi puntuko aldea. Laburtuz, beraz, esan daiteke, haurren presentziak eragin zuzena duela nagusien hizkuntza-erabileran, nabarmenki igotzen baita euskararen erabilera.

7.2 Erabilera eta haurren presentzia: bilakaera

17. GRAFIKOA eta TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERA, SOLAS TALDEAREN OSAERAREN ARABERA. OÑATI, 2011-2016 (EUSKARAZ, %)

	Haurrak bakarrik (nagusirik gabe)	Nagusiak bakarrik (haurrik gabe)	Haurrak eta nagusiak nahasian	Nagusia hitz egiten	Haurra hitz egiten
2011	92,4	50,1	74,5	67,9	79,6
2016	92,4	54,0	75,9	65,6	84,3

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Oñatiko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak, 2011 eta 2016.

Bilakaera-datuei erreparatuz, eta zehazki solas-taldearen arabera osatutako elkarrizketen hiru modalitate nagusiei begira, azken bost urteetan nagusien arteko euskarazko elkarrizketek 4 puntuko igoera izan dute (%50,1tik %54ra), eta haur eta nagusien arteko elkarrizketek, berriz, puntu eta erdiko igoera izan dute (%74,5etik %75,9). Haurren arteko elkarrizketen kasuan, euskara maila berean erabili dute 2011n zein 2016an (%92,4an).

Haur eta nagusiez osatutako taldeetan, haurren portaeretan antzeman da bost puntuko igoera bost urte hauetan (%79,6tik %84,3ra). Helduak hiztun aktibo direnean, ordea, euskararen erabilerak bi puntuko jaitsiera izan du (%67,9tik %65,6ra).

8. Datu nagusien irakurketa (laburpena)

Atal honetan, Oñatiko 2016ko hizkuntzen kale-erabileraren neurketan jasotako **emaitza nagusiak** laburbilduko ditugu.

- Klean entzundako **hamar elkarrizketetik ia zazpi** izan dira euskaraz (%65,8), eta beste hiru gaztelaniaz (%32,7). Beste hizkuntza batzuen erabilera %1,5ekoa izan da.
- 2011-2016 epealdian **bi puntuko igoera** izan du **euskararen kale-erabilerak**: %64tik %65,8ra.
- **Emakumezkoen** (%66,1) eta **gizonezkoen** (%65,5) euskararen erabilerak **maila berean** daude.
- **Gazteak** (15-24 urte bitartekoak) dira euskara **gehien** erabiltzen dutenak (%92,5). Euskara gutxien erabiltzen dutenak, berriz, adinekoak %39,5 elkarrizketa izan baitira euskaraz. Haurren erabilera %83,6koa izan da eta helduena %59,5ekoa.
- **Haurrak bakarrik** (nagusirik gabe) daudenean **%92,4** da **euskarazko** erabilera. **Nagusiek, euren artean** (haurrik gabe) ari direnean, **%54an** darabilte euskara. Haurrek eta helduek osatutako taldeetan, berriz, **%75,9ra** igotzen da erabilera.
- Hurrez eta nagusiez osatutako taldeetan, **haurra hitz egiten** ari bada erabilera **altuagoa** da (%84,3), nagusia hitz egiten ari denean baino (%65,6).

Andoainen, 2017ko apirila.